VERONICA ANA VLASIN
HORIA DAN VLASIN

TERMENI PENTRU SPECII CU AREAL NATURAL RESTRÂNS: ‘CER’ (*QUERCUS CERRIS*), ‘GÂRNIȚĂ’ (*QUERCUS FRAINETTO*), ‘JEPI’ (*PINUS MUGO*), ‘ZADĂ’ (*LARIX DECIDUA*)

În acest studiu vom urmări corelaţia dintre arealul natural al unor specii forestiere cu o răspândire mai restrânsă şi prezenţa termenilor care denumesc respectivele specii, aşa cum se reflectă în hărţile *Atlasului lingvistic român*.

Sursele sunt reprezentate de faptele lingvistice înregistrate în hărţile *Atlasului lingvistic român*: ALR I, chestiunea [1948] *Stejar – gorun – cer*, ALR II, s.n., vol. III, hărţile 624 **Cer**, 625 **Gârniță**, 626 **Jepi** şi ALRM II, s.n. vol. II, hărţile 427 **Cer**, 428 **Gârniţă**, 426 **Zadă** şi 433 **Jepi**.

Materialul lingvistic este corelat cu cel din lucrări din domeniul silvic, dicţionare etnobotanice sau de fitonime romaneşti, lucrări de botanică (Al. Borza, V. Stănescu, C. Drăgulescu, Al. Beldie etc.) pentru a stabili în ce fel şi în ce măsură există o legătură directă între prezenţa unei specii (prin urmare a noţiunii) şi prezenţa termenilor referitori la aceasta.

Cerul şi *gârniţa* fac parte din genul *Quercus*, familia *Fagaceæ* (ordinul *Fagales*, subîncrengătura *Angiospermæ*) (pentru clasificare, vezi, spre exemplu, *Flora R.P.R*, *Dicţionar etnobotanic*, *Flora României* 1977, *Dendrologie* 1979).

Cerul (*Quercus cerris*) este răspândit la câmpie, în zona de silvostepă şi în zona forestieră a Munteniei şi Olteniei, de unde se ridică şi la coline, pentru ca în vestul Transilvaniei şi în Banat să apară frecvent la dealuri. Apare izolat, în Munţii Apuseni şi în sudul Dobrogei, lipseşte, practic, din Moldova şi din Podişul Transilvanei (vezi *Flora R.P.R.*) (*Dendrologie* 1979, p. 199–200) (vezi *infra*, Anexe, h. 1 şi 2).

Gârniţa (*Quercus frainetto*) prezintă areal restrâns, inclus în arealul cerului; cele mai întinse păduri de gârniţă se găsesc în Muntenia, frecvent în silvostepa Olteniei şi Munteniei. În vestul ţării apare la coline şi dealuri, atât în Banat, cât şi în Transilvania (*Dendrologie* 1979, p. 229; pentru detalieri, vezi *Flora R.P.R.*) (vezi *infra*, Anexe, h. 3).

Areal restrâns au şi stejarul (*Quercus robur*) şi gorunul (*Quercus petræa*), aşa cum reiese din hărţi (vezi *infra*, Anexe, h. 4 şi 5). Însă, din punct de vedere lingvistic, corelaţia dintre prezenţa efectivă a speciei şi răspândirea termenilor este mai greu de delimitat, deoarece termenii *stejar* şi *gorun* sunt, în general, cunoscuţi de vorbitori, chiar dacă arborii lipsesc din zonă.

De altfel, şi în DLR *stejarul* (cu variantele: *steájar*, *sterjér*, *stajár*, *stăjár*, *stăjér*, *stîjár*, *stînjár*, *stînjér*, *strajér*, *străjér*, *ştejár*, *ştejér*, *ştijár*, *ştojár*, *trăjér*) este „1. Numele mai multor specii de arbori din familia fagaceelor [...], arbore din această

Caietele Sextil Puşcariu, II, 2015, Cluj-Napoca, p. 498–519

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

familie: a) (şi în sintagmele **stejar pedunculat** [...], foarte răspândit în regiunile de deal şi câmpie, (regional) **gărin**, **goronaş**, **gorun**, **sledun**, **terş**, **tufan**); (2) *Quercus robur*" şi „b) (popular) **cer** (*Quercus cerris*) […]; c) (popular) **gârniţă** (*Quercus frainetto*) […]; d) (popular) **gorun** (*Quercus petræa*)".

Urmărind chestiunea [1948] din ALR I (*Stejar – gorun – cer*) am constatat cu uşurinţă faptul că *stejar* (şi variantele) sau *gorun* (cu variantele) apar în majoritatea punctelor de anchetă, deşi arealul natural al celor două specii este mult mai restrâns (în special al stejarului).

Din acest motiv, o corelaţie între răspândirea efectivă a stejarului sau a gorunului şi prezenţa termenilor prin care se identifică cele două specii este dificil de realizat. Astfel, cerul sau gârniţa – şi ele specii cu areal restrâns şi prezentând caracteristici bine delimitate faţă de speciile înrudite – sunt mai uşor de urmărit din punct de vedere lingvistic.

Comparând harta care redă arealul cerului (vezi *infra*, Anexe, h. 1) cu cea lingvistică (Anexe, h. 6), este evident că faptul lingvistic confirmă ceea ce indică harta răspândirii speciei. O diferenţă se poate constata pentru partea de nord-vest (judeţele Sălaj, Satu Mare, vestul judeţului Cluj), unde harta lingvistică marchează prezenţa termenului *cer* într-o zonă în care, aparent, arborele nu există. Aparenta neconcordanţă este rezolvată în momentul în care harta lingvistică este comparată cu h. 2, preluată dintr-o sursă mai recentă, rezultată în urma reinventarierii arboretelor de cer, hartă care atestă prezenţa speciei şi în zona de nord-vest, unde apare termenul *cer*.

Comparând harta arealului speciei *Quercus frainetto* (vezi *infra*, Anexe, h. 3) şi cea lingvistică înfăţişând prezenţa termenilor *gârniţă* (*gârniţ*), *gârneaţă* (vezi *infra*, Anexe, h. 7) (pe baza ALR I [1948]) putem constata aceeaşi concordanţă între prezenţa speciei şi prezenţa unor termeni referitori la aceasta.

Legătura dintre prezenţa unei specii şi existenta termenului care o numeşte poate fi remarcată şi din felul în care au fost notate pe fişe explicaţiile diferenţiatoare şi din faptul că, acolo unde apar termenii *gârniţă* sau *cer*, spre exemplu, există cel puţin unul sau mai mulţi termeni pentru celelalte specii.

Din punct de vedere lingvistic, în cazul chestiunii [1948] *Stejar – gorun – cer*, în multe dintre punctele anchetate apar câte trei termeni (sau variante ale acestora), cu scurte descrieri menite a face deosebirea între specii. Alteori, deşi termenii sunt prezenţi, subiectul precizează că nu cunoaşte diferenţa dintre specii ori dă un termen, după care adaugă fie că nu există altă specie, fie că nu cunoaşte el alte specii sau alţi termeni.

În alte situaţii sunt notaţi mai mulţi termeni, dar:

– S-a precizat că în zonă nu există arborele, însă informatorul cunoaşte termenul: *cer* pct. 1, 335; *gârniţă* pct. 26;
– *Gârniţa* e la fel cu *góronul* pct. 61;
– *Stăjar* e tot neamul pct. 148;

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

– *Gârniţă* = stejar = *gorân*, subiectul nu le poate deosebi pct. 708;
– În punctul 61 s-a precizat că *gârniţul* e la fel cu gorunul, dar scoarţa aduce cu cea a cerului, iar termenul *góron* îi este cunoscut informatorului din „herbar”;
– În punctul 831 au fost notaţi termenii: *stejar*, *ceroi*, *gorun*, *gârniţar*, dar subiectul precizează că nu cunoaşte deosebirea dintre specii, iar denumirile le cunoaşte din carte. Situaţia este similară şi în punctul 856, unde au fost notaţi: *copac*, *gorun*, *cer*, *gârniţă*, *ştejar*, dar subiectul nu poate deosebi speciile, fiindcă în zonă nu sunt păduri; la fel este şi în pct. 940, unde au fost notaţi *ştejar*, *gorun*, *gârniţă*, dar informatorul nu le poate deosebi;
– În punctul 865 subiectul cunoaşte termenul *gârniţă* de la persoane mai în vârstă, dar nu cunoaşte specia.

În privinţa termenului ***gârneaţă*** (vezi h. 7), prezent în sudul Moldovei, trebuie să ţinem seama de următoarele precizări notate pe fişe:
– ***Gârneaţă*** este *stejarul* care trece prin faza de ***tufan*** (când e mic, tânăr), ***gârneaţă*** (după 15 ani), apoi ***stejar***, iar ***gorun*** când este foarte bătrân (pct. 588);
– ***Gârneaţă*** = ***gorân***, aceeaşi specie: pct. 594, 595;
– ***Gârneaţă*** = ***stejar***, care e copacul mare, bătrân, nu se face deosebire: pct. 596, 600, 610, 704.

Dacă informaţia lingvistică este corelată cu h. 3, înfăţişând arealul speciilor *Quercus frainetto* şi *Quercus pedunculiflora*, este evident că, în zona unde apare forma *gârneaţă*, termenul nu se referă la *Quercus frainetto*, gârniţa, ci la *Quercus pedunculiflora*, stejarul brumăriu, care apare în mici insule în zona din sudul Moldovei (Galaţi, Buzău) şi în jud. Tulcea (zonele cu haşură oblică), ori o varietate de gorun (a se vedea h. 5).

Materialul lingvistic din hărţile 427 **Cer** şi 428 **Gârniţă** (din ALRM II, s.n., vol. II; vezi *infra*, Anexe, p. 516, 517), prezintă o variabilitate a termenilor care ar putea fi clasificată în felul următor:

1) Pe de o parte, avem *termenii generali* referitori la genul *Quercus*[1]: ***stejar*** (şi formele sale), ***góron*** şi ***tufă*** (***tufan***);

2) *Termeni speciali* pentru fiecare specie:

a) Cer, ***ceroi***, ***lemn de cer*** pentru *cer*;

b) Gârniţă (şi variantele sale), ***goroníţă*** (pentru *gârniţă*).

1. *Termenii generali* sunt consemnaţi de DLR: *stejar* (şi variantele sale *stăjar*, *stăjer*, *stânjar*, *ştejar*) (vezi anexa, harta 427 **Cer**) sau pot fi uşor explicaţi ca deri-

[1] Vezi *supra*, definiţia din DLR.

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

vate: *ştejărel*, *ştejărică*. Forma *ştejărică* apare în ALR I [1948] ca echivalent pentru *gârniţă* în punctul 926 şi ca echivalent al lui *gârneaţă* în punctul 898.

Góron este o variantă a lui *gorun*[2], cuvânt care există şi la bulgari şi pare a fi înrudit cu *gârniţa*. Conform DLR, gorunul (*Quercus pedunculata*[3]) denumeşte o varietate de stejar (pe alocuri stejarul însuşi).

Tufă este prezent în DLR: „**3.** ca nume dat mai multor specii de stejar (*Quercus pubescens*, *sessiflora*, *frainetto*, *cervis*, *conferta*[4] etc.)", atestat în Muntenia, Oltenia, iar *tufan* este descris în DLR: „**4.** ca nume dat mai multor specii de stejar[5] (*Quercus pubescens*, *petræa*, *sessiflora*, *conferta*, *lanuginosa* şi *robur*)" şi este explicat din *tufă* + sufixul *-an*.

2. *Termeni speciali:*

a) Cer

Pentru termenul *cer*[6] (lat. < *cĕrrus*, *-um*) DLR trimite la *tufă*, cu explicaţiile aferente.

Ceroi este menţionat în DLR ca augmentativ, atestat în Banat. În harta 427 din ALRM II, s.n. termenul apare în estul Banatului, dar este notat şi în punctele 848 şi 836. Completând aria termenului *cer* pe baza chestiunii [1948] a ALR I (*Stejar – gorun – cer*), constatăm prezenţa lui *ceroi* şi în puncte la est de Deva (109, 112, 116, 118, 831), în Petroşani dar şi în pct. 808, 840 din Oltenia (vezi h. 6).

Ghindă, termen notat în punctul 705, nu este atestat şi pentru arbore, cuvântul denumind, conform DLR, fructul stejarului, al cerului, gorunului, gârniţei, tufanului.

b) Gârniţă:

În DLR *gârniţă*[7] este denumirea pentru *Quercus conferta*[8], atestat în Muntenia şi Banat.

Gârneaţă este menţionat în DLR ca variantă a lui *gârniţă*, atestat în Moldova, cu referire la stejar.

Gârliţă este prezent în DLR ca „o specie de ceroiu".

Pentru etimologia lui *gârniţă* este amintit termenul *granica* (cu acelaşi sens, în bulgară şi sârbă) şi este legat de *gorun* (vezi *supra*, *góron*).

În DLR nu sunt consemnate:

[2] În *Dicţionarul etnobotanic*, *gorun* apare pentru *Quercus petræa*, *Quercus pubescens* şi *Quercus robur*.

[3] Denumirea latină pentru gorun în lucrările de specialitate este *Quercus petræa*; vezi *Flora României*.

[4] În *Dicţionarul etnobotanic* apare doar pentru *Quercus frainetto* şi *Quercus pubescens*.

[5] La fel ca şi gorunul, în *Dicţionarul etnobotanic*, *tufan* apare pentru *Quercus petræa*, *Quercus pubescens* şi *Quercus robur*.

[6] În *Dicţionarul etnobotanic* al lui Al. Borza sunt menţionate următoarele „alte numiri" pentru cer: *ceran*, *cereţie*, *ceretie*, *ceroi*, *ceren*, *cerone* (termenul este atestat în Iablaniţa, jud. Caraş-Severin, şi credem că este vorba de forma *ceroaie*, incorect literarizată), *cerulete*, *stejărel*, *şeroi*.

[7] În *Dicţionarul etnobotanic*, pe lângă termenul *gârniţă* au fost notaţi şi: *gărână*, *gârliţă*, *gârneaţă*, *gârnete*, *gârniţă albă*, *tufă*; termenul *gârneaţă* apare şi pentru *Quercus pubescens* – stejarul pufos. În acelaşi dicţionar, denumirile *gârniţă* şi *gărniţă* apar şi pentru *Carpinus betulus* (carpen).

[8] *Quercus frainetto* şi *Quercus conferta* reprezintă aceeaşi specie, denumirile diferă în funcţie de autori (*Flora României* 1977).

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Gârniţ, dar avem o variantă, *gârnéţ* s.n., cu sensul ‘stejar mic’;

Gârnete (de ştejar);

Goroniţa este explicată în DLR ca „sămânţă de goron, mai măruntă decât ghinda de stejar (Ţara Oaşului) VICIU, GL”, fără ca forma să fie înregistrată şi pentru arbore;

Hetan. Forma nu apare în DLR, de altfel nici nu s-ar justifica prezenţa ei, ca atare, în dicţionar. În transcriere fonetică apare cu h palatalizat, [*ĥ*]*etan*. Cuvântul este discutat de D. Loşonţi (2001, p. 158–159), sensurile identificate fiind de trunchi gros de copac, copac mare, vechi de sute de ani, trunchi de copac lung si subţire etc.) şi literarizat *fietan*. O atestare în plus este cea din NALR–*Crişana*, chest. [1290] *codru*, unde în punctul 173 s-a notat [B] *ĥetáń* [pl.] glosat drept „arbori mari, bâtrâni”.

Zada sau *laricele* (*Larix decidua*) face parte din genul *Larix*, iar *jneapănul* (*Pinus mugo*) face parte din genul *Pinus*, ambele din familia *Pinaceæ* (ordinul *Coniferæ*, subîncrengătura *Gymnospermæ*)[9].

Laricele este o specie europeană, cu areal fragmentat, concentrat aproape exclusiv pe teritorii montane (vezi h. 8). În ţara noastră[10], laricele spontan (aparţinând subspeciei *carpatica*) se localizează în cinci centre muntoase: Ceahlău, Ciucaş, Bucegi, Lotru, Apuseni (Trascău–Vidolm). Centrul de maximă răspândire este cel din bazinul Latoriţei (Lotru), în special Târnovul Mare şi Târnovul Mic (*Dendrologie* 1979, p. 84).

În *Dicţionarul etnobotanic* al lui Al. Borza, specia *Larix decidua* este înregistrată cu următoarele denumiri populare: *larice*, *zadă* (ca denumiri principale), şi „alte numiri”: *brad roşu*, *brad de vară*, *cadrin*, *cădrin*, *cătrin*, *crin*, *crin de munte*, *dăcrin*, *lariş*, *lariţă*, *rariţ*, *zad*, *zadră*, *zăduţ*, *viadă*.

În harta 426 **Zadă** (ALRM II, s.n.; vezi *infra*, Anexe, p. 519), din totalul punctelor anchetate, sunt prezenţi termeni pentru „zadă” în 8 puncte situate în arealul speciei şi în alte 3 din afara arealului (unde, de altfel, au fost notaţi termeni generali). În restul punctelor s-a notat fie că subiectul nu cunoaşte termenul/specia, fie că nu există.

Din punctul de vedere al specificităţii termenilor, şi aici avem:

1. *Termeni generali*:

a) brad (brad alb), ca „Numirea generică pentru arborii în totdeauna verzi din familia coniferelor (cfr. *pin*, *sihlă*, *molid*, *jneapăn*, *zmirdar*), spec. numirea speciei brad-alb” (DLR);

[9] Pentru clasificare, vezi *Flora R.P.R*, *Dicţionar etnobotanic*, *Flora României* 1977, *Dendrologie* 1979.

[10] *Larix decidua* lipseşte din *Dicţionarul de fitonime* al lui Drăgulescu; în *Conspectul denumirilor ştiinţifice şi al celor româneşti corespunzătoare. Cormofite sau plante superioare* din această lucrare sunt menţionate doar *Larix leptolepis* (laricele japonez) şi *Larix sibirica* (larice siberian).

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

b) molete „s.m. (Bot.) 1. (Ban., Olt., sud-vestul Transilv.) Numele mai multor specii de conifere[11]: a) pin (*Pinus*), b) jep (*Pinus pumilio*), c) zadă (*Larix decidua*), d) brad (*Abies*), e) molid (*Picea excelsa*), f) ienupăr pitic (*Juniperus nana*)” (DLR, s.v. *molete*[2]);

c) zadă apare atât pentru *Larix decidua*, cât şi pentru *Pinus silvestris* (pin); pl. *zade* şi (rar) *zede*. – Şi (învechit şi popular) *zad* s.m., *zádie*, *zádră*, *zădár*, *zeádă* (s.f.); < lat. *daeda* (*taeda*) (vezi DLR);

d) luc (pl. *luci*) este numele unor „specii de arbori din familia pinaceelor: a) pin[2] (*Pinus silvestris*); b) jneapăn (*Pinus pumilio*), c) larice, zadă (*Larix decidua*)”[12] (DLR). Tot în DLR, regional este atestată şi sintagma *brad luc* = brad alb < magh. *luc*, *lucs*. (Forma *luci* apare şi pentru *jepi*.)

2. *Termeni specifici*: ***cadrin***, ***crim***, ***meleajen***. În *Dicţionarul etnobotanic* apare forma *cadrin*; *crim* este o variantă a lui *crin* din acelaşi dicţionar, iar *meleajen* nu este consemnat în dicţionarele consultate.

Arealul **jneapănului** (jep, cătun[13]) (*Pinus mugo*[14]) este în exclusivitate european, montan şi subalpin (vezi *infra*, Anexe, h. 9). La noi vegetează la altitudini de 1400–1850 m în Carpaţii Nordici şi la cca 1600–2300 m în Carpaţii Meridionali, fiind excelent adaptat la condiţiile climatului aspru, subalpin (*Dendrologie* 1979, p. 107–108).

În harta 433 **Jepi** (ALRM II, s.n.; vezi infra, Anexe, p. 519), se poate constata prezenţa termenilor referitori la jneapăn în unele puncte din afara arealului, în zona de câmpie (pct. 53, 531, 705, 728, 791, 848, 872, 876, 886), unde s-a notat termenul general *brad*. Avem, aşadar, trei serii de termeni pentru ʻjneapănʼ:

1. *Termeni cu caracter general pentru familia Coniferæ*:

a) brad (***bread***), ***molete***, ***pin*** (vezi *supra*, termeni generali pentru ʻzadăʼ);

b) molidv (var. a lui ***molid***): „2. (Ban. şi sudul Transilv.) Numele mai multor specii de conifere: a) pin (*Pinus*), b) (şi în sintagma **molid mic**) jep (*Pinus pumilio*); c) tisă (*Taxus baccata*)”– (Pl. *molizi*, Şi: *molidv*, *molidf*, *molift*, (regional) *molit*, *molitv*, *moliv*, *molim*, *molin*; – Cf. alb *molikë*) (DLR).

c) luc(i) (vezi şi harta 426 **Zadă**, din Anexe, p. 518);

[11] În *Dicţionarul etnobotanic*, *molete* apare ca denumire pentru *Juniperus communis* (ienupăr), *Juniperus sibirica* (ienupăr pitic), *Picea abies* (molid), *Pinus silvestris* (pin).

[12] Pentru sensul menţionat la **c)** atestările sunt chiar cele din ALRM II, s.n., harta 426 şi din ALR I 1 949/556, 571.

[13] În *Dicţionarul etnobotanic* al lui Al. Borza, specia *Pinus mugo* este înregistrată pentru **jneapăn** (ca denumire principală), iar la „alte numiri” găsim un inventar bogat: *cătan*, *cătin*, *căţim*, *căţin*, *cătuni*, *cetină strâmbă*, *dârzău*, *durzăi*, *durzău*, *gneapăn*, *gneapen*, *jep*, *îndorsăi*, *jepi*, *jepi de munte*, *jip*, *jâp* (= jip), *jipel*, *jipuţ*, *jip mare*, *jipuşor*, *jneap*, *jneapen*, *jnep*, *jnepen*, *jup*, *molift mic*, *pehin*, *pin*, *pin pitic*, *pin strâmb*, *pin târâtor*, *pin mic*, *şneapăn*, *şneapăn mare*; vezi şi Drăgulescu 2007.

[14] În DLR denumirea latină menţionată pentru *jneapăn* sau *jep(i)* este *Pinus pumilio*, care este, de fapt, o varietate a lui *Pinus mugo*.

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

d) *jneapăn* (var. ***jinepeni***, pl.) (< lat. *junĭperus*, *-um*, var. pop. *jeniperus*), în DLR apare pentru: 1. Ienupăr (*Juniperus communis*)[15], 2. Ienupăr pitic (*Juniperus nana*), 3. Jepi (*Pinus pumilio*), iar pentru 4, drept *Pinus Mughus*, e menţionată „o plantă cu frunze lungi şi flori galbene, numită şi scop”;

e) cetină – pe lângă sensurile generale (‘brad’, ‘pin’, ‘brad-alb’, ‘molid’) forma este notată în DLR şi ca nume pentru *Juniperus communis*, denumire ce o regăsim pentru ienupăr şi în *Dicţionarul etnobotanic*;

f) zeadă, variantă a lui *zadă*, întâlnit pentru *Larix decidua* şi pentru *Pinus silvestris* (pin) (vezi DLR).

2. *Termeni pentru două specii:*

a) spin, menţionat în DLR cu referire la „două specii de arbori din familia pinaceelor: **a)** pin[2] (**1 a**) (*Pinus silvestris*); **b)** jneapăn (*Pinus mugo*)”;

b) durzăi (pl.) atât pentru jneapăn (*Pinus mugo*) cât şi pentru ienupăr (*Juniperus communis*). Ca variantă, în DLR este notată şi forma *dârzău*, s.m. (regional) jneapăn, cu pl. *dârzăi* şi etimologia necunoscută.

c) hilimoacă, atât pentru jneapăn (*Pinus mugo*), cât şi pentru ienupăr (*Juniperus communis*); pe lângă ***hilimoacă*** (formă atestată în Făgăraş, la fel ca în harta 433), *Dicţionarul etnobotanic* a notat pentru *Juniperus communis* (ienupăr) şi formele *helimoacă* (atestată în jud. Braşov) şi ***holomoacă***. Forma ***hilimoacă*** este consemnată de DLR „s.f. (Bot.) = ienupăr pitic (*Juniperus nana*) (Transilv.) Panţu PL.”, iar pentru etimologie se conferă *fìlimică*, denumirea pentru gălbenele (*Calendula officinalis*), cu etimologia necunoscută.

d) bulimoacă – forma trebuie corelată cu cele de mai sus, de la ***c)***; ca atestare semnalăm varianta *butimoacă* notată de Al. Borza în *Dicţionarul etnobotanic*, pentru acelaşi *Juniperus communis* (ienupăr).

3. *Termeni speciali pentru Pinus mugo*:

a) jep, jip[16]***, jepiu***. În DLR *jep(i)* este forma pentru *Pinus pumilio*, la etimologie este notat: „Cuvânt străvechi, de aceeaşi origine preromană, probabil celtică (*jupikellos* «jneapăn») ca şi *ğep, žip, žup, žűp* etc. din Alpii romanici (unde însemnează «Rhododendron ferrugineum şi hirsutum») DR V 798–799”.

b) brad rozmolin – forma este menţionată în Drăgulescu 2007 pentru *Pinus mugo*. *Rozmolin* apare în DLR ca variantă pentru *rozmarin* (< germ. *Rosmarin*). Sintagma *brad rozmolin* se explică, probabil, prin legătura cu *rozmarinul de munte*

[15] Este de remarcat mulţimea de denumiri (din *Dicţionarul etnobotanic*) pentru *Juniperus communis* (ienupăr), fapt explicabil datorită etimonului comun cu cel al *jneapănului* (*Pinus mugo*). Avem, aşadar, forme de la *jneapăn*: *ireapăn, jerebene, jinăpăn, jineapăn ce înspină, jinept, jireapăn, jirepen, jâneapăn* (= jineapăn), *jneap, jneapăn, jneapăr, jnepen, şinap, şneapăn, şneapen, şnep, şnepen* şi variante ale formei *ienupăr*: *ieniper, ienuper, ineaper, ineper, iniper, iunipăr, iuniper*, posibile forme neologice din lat. *iunĭperus, -um* (pătruns şi în graiul popular, cfr. dubletul *jneapăn*) (DLR).

[16] Forma *jip* apare în *Dicţionarul etnobotanic* şi ca nume pentru *Quercus petræa* (gorun) în jud. Olt.

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

„plantă erbacee din familia compozitelor, cu tulpină robustă, cu flori albe-gălbui, care creşte prin poienile din păduri şi în regiunile de munte", descriere notată la 2. (regional) în DLR.

Concluzii

În urma analizei legăturii dintre fapte de natură lingvistică oferite de materialul dialectal şi informaţii extralingvistice, putem constata existenţa unei corelaţii directe între arealul natural al speciilor forestiere discutate (cer, gârniţă, larice/zadă, jneapăn/jepi) şi ariile termenilor care se referă la aceste specii; în zonele unde speciile sunt prezente, există termeni prin care informatorii identifică varietatea în discuţie deosebind-o de speciile înrudite.

Corelarea faptelor de limbă cu informaţii din alte domenii decât cel lingvistic ajută la stabilirea specificităţii termenilor, la decelarea şi nuanţarea sensurilor unor termeni.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

ALR I = Material inedit, adunat de Sever Pop pentru ALR I (aflat la Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu" din Cluj-Napoca al Academiei Române).

ALR II, s.n. = *Atlasul lingvistic român* [II], serie nouă, vol. III, [Bucureşti,] Editura Academiei R.P.R., 1961.

ALRM II s.n. = *Micul Atlas Lingvistic român* [II], serie nouă, vol. II, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1967.

Dendrologie 1979 = V. Stănescu, *Dendrologie*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1979.

Dicţionar etnobotanic = Al. Borza, *Dicţionar etnobotanic cuprinzând denumirile populare româneşti şi în alte limbi ale plantelor din România*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1968.

DLR = *Dicţionarul limbii române* (*DA/DLR*). Ediţie anastatică, vol. I–XIX, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2010.

Drăgulescu 2007 = Constantin Drăgulescu, *Dicţionar de fitonime româneşti*. Ediţia a II-a completată, Sibiu, Editura Universităţii „Lucian Blaga", 2007.

Flora R.P.R. = *Flora Republicii Populare Române*, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1952.

Flora României = Al. Beldie, *Flora României. Determinator ilustrat al plantelor vasculare*, I, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1977.

Indreica 2011 = Adrian Indreica, *The Occurence of* ***Quercus Cerris*** *in Covasna County*, în „Bulletin of the Transilvania University of Braşov", series II. Forestry, Wood Industry, Agricultural Food Engineering, IV (LIII), 2011, nr. 1, p. 49–54.

Loşonţi 2001 = Dumitru Loşonţi, *Soluţii şi sugestii etimologice*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2001.

NALR–*Crişana* = Dorin Uriţescu, Ionel Stan, *Noul Atlas lingvistic român. Crişana*. Material inedit aflat la Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu" din Cluj-Napoca al Academiei Române.

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

LINGUISTIC TERMS FOR FORESTRY SPECIES HAVING A LIMITED NATURAL HABITAT: TURKEY OAK (*QUERCUS CERRIS*), HUNGARIAN OAK (*QUERCUS FRAINETTO*), MOUNTAIN PINE (*PINUS MUGO*), EUROPEAN LARCH (*LARIX DECIDUA*)

(*Abstract*)

The study is dedicated to the correlation between the natural habitat of some forestry species living in a limited natural habitat and the presence of the linguistic terms naming the species mentioned in the title. The analysis of the linguistic terms and their specific use reveals the fact that there is a direct correlation between the presence of the trees in an a area and specific terms referring to them.

Cuvinte-cheie: *areal natural, corelaţie, termen lingvistic, cer* (***Quercus cerris***), *gârniţă* (***Quercus frainetto***), *jepi* (***Pinus mugo***), *zadă* (***Larix decidua***).

Keywords: *natural habitat, correlation, linguistic term, Turkey oak* (***Quercus cerris***), *Hungarian oak* (***Quercus frainetto***), *mountain pine* (***Pinus mugo***), *European larch* (***Larix decidua***).

Institutul de Lingvistică
şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21
veronica_vlasin@yahoo.com

Universitatea de Ştiinţe Agricole
şi Medicină Veterinară
Cluj-Napoca, Calea Mănăştur, 3–5
horiavd@yahoo.com

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

ANEXE

Harta 1. Arealul cerului (după *Dendrologie* 1979)

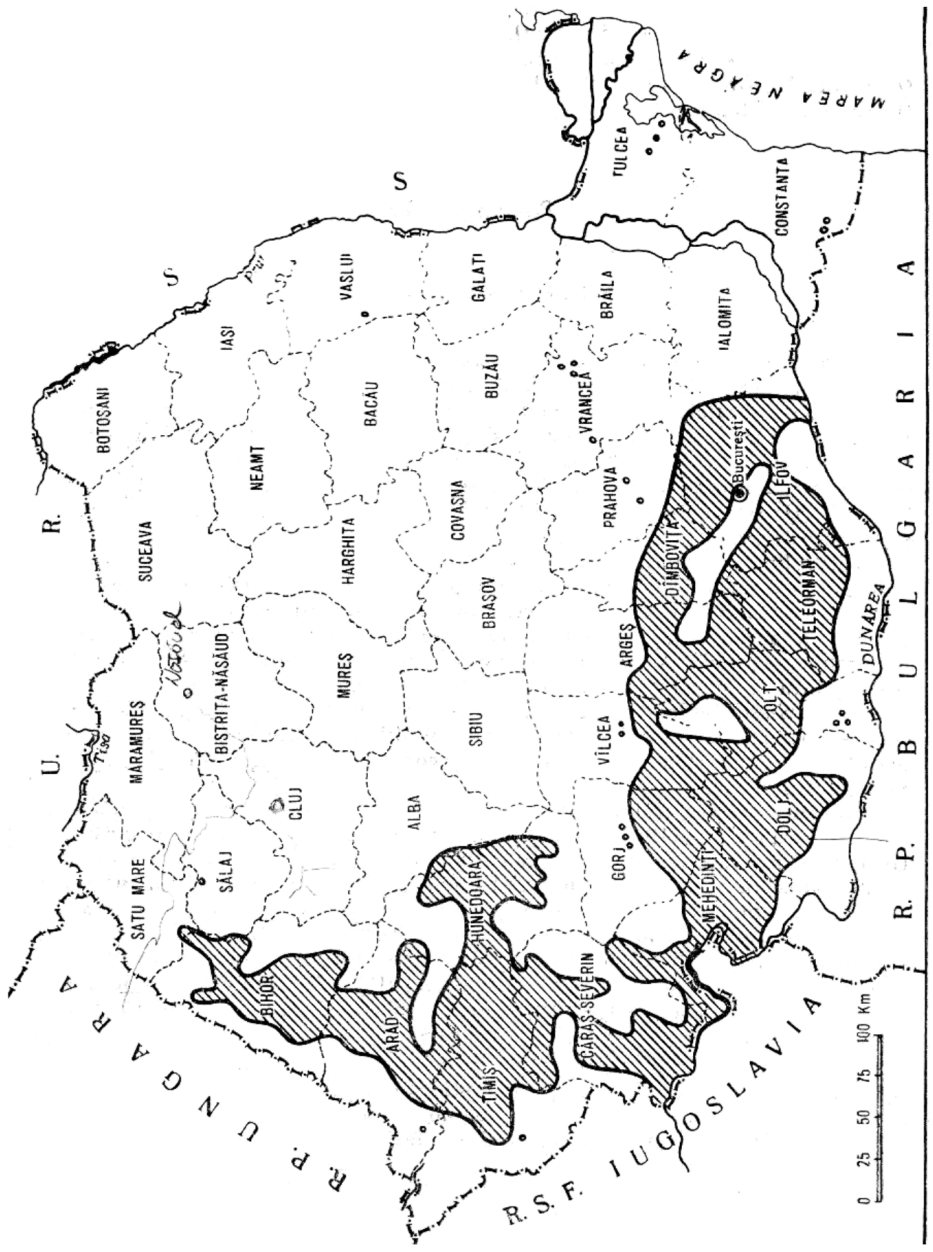

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 2. Arealul cerului (după ICAS, Bucureşti, *apud* Indreica 2011)

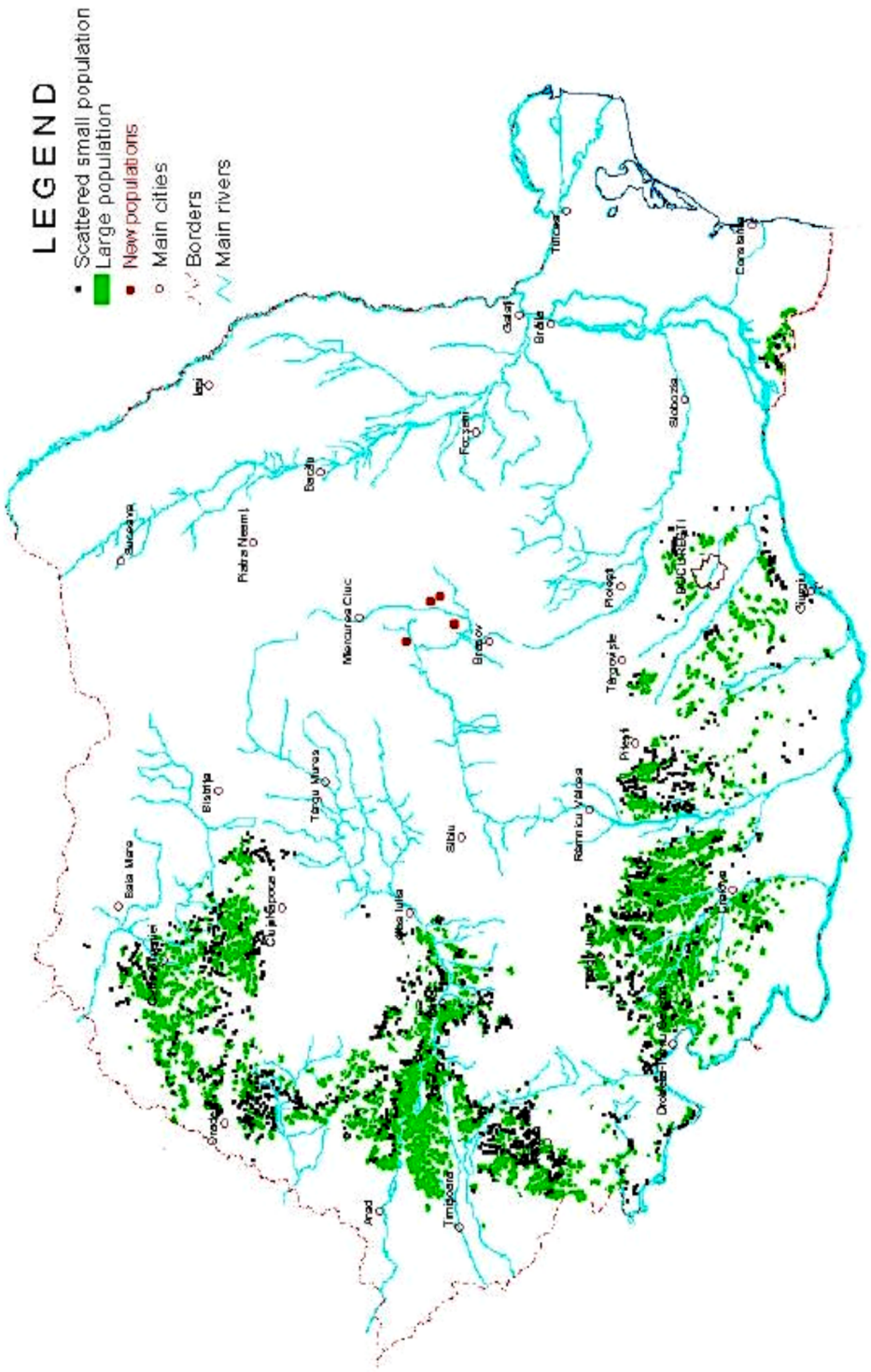

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 3. Arealul gârniţei (după *Dendrologie* 1979)

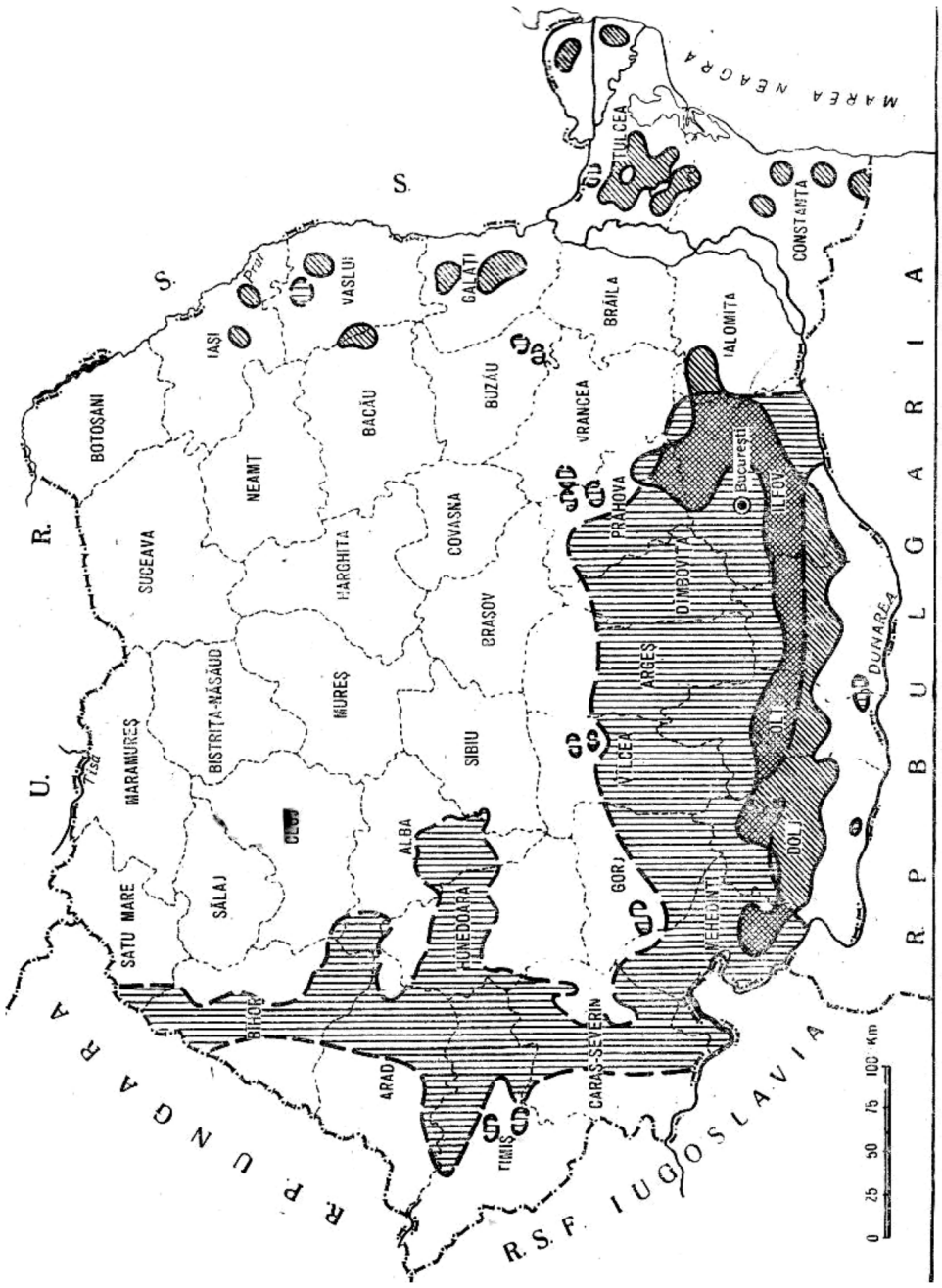

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 4. Arealul stejarului (după *Dendrologie* 1979)

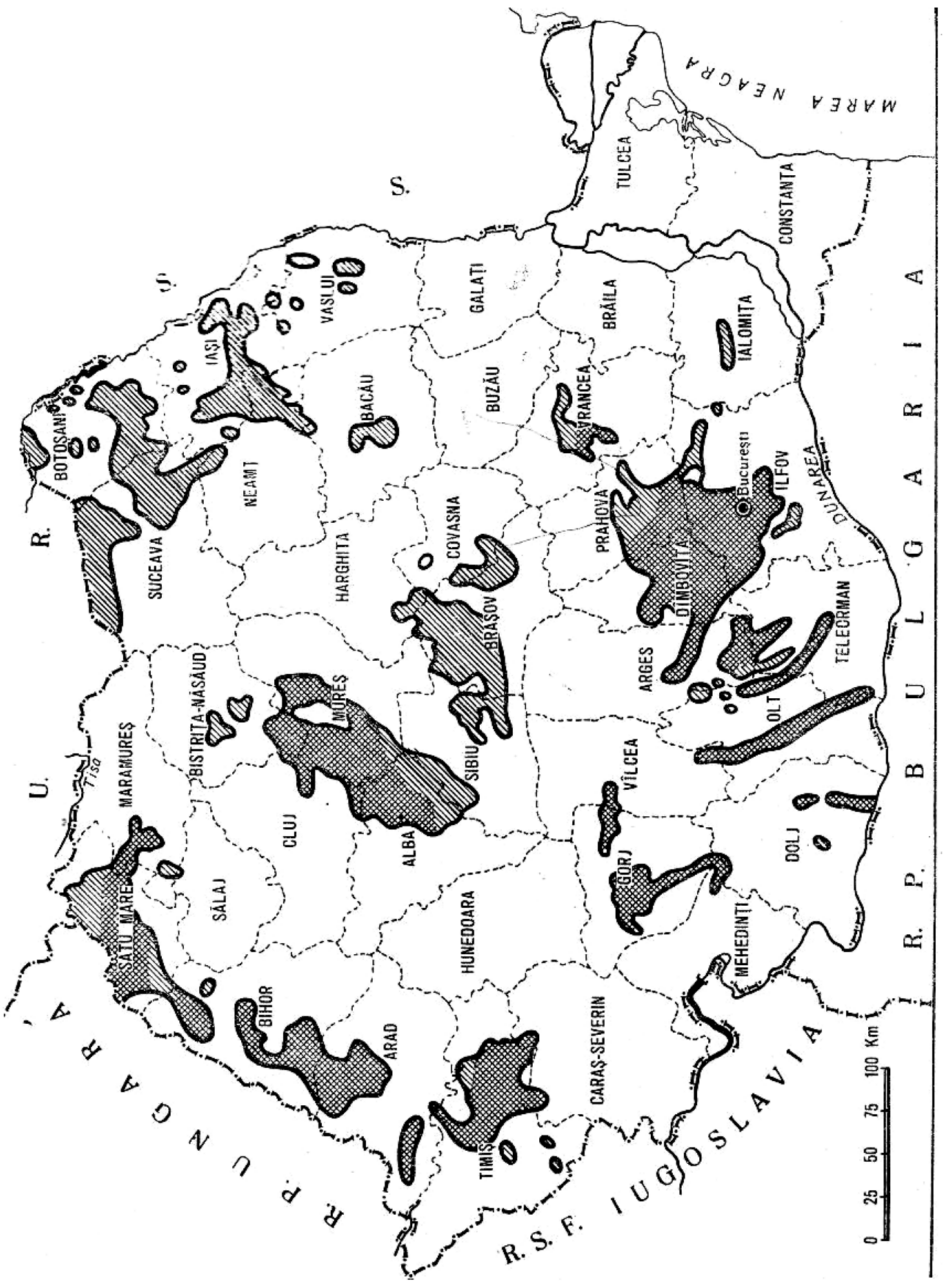

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 5. Arealul gorunului (după *Dendrologie* 1979)

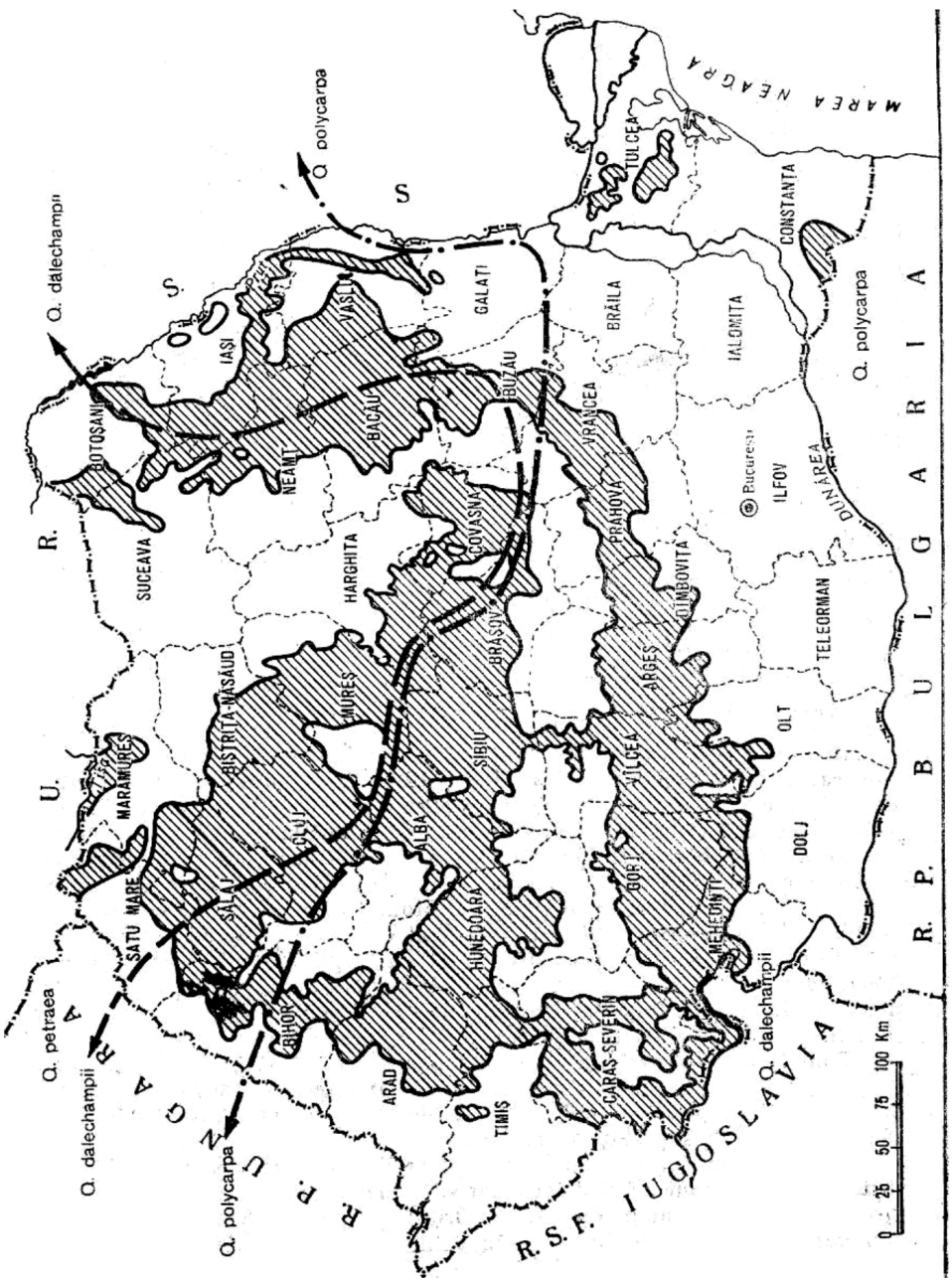

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 6. Răspândirea termenilor CER, CEROI (după ALR I, [1948])

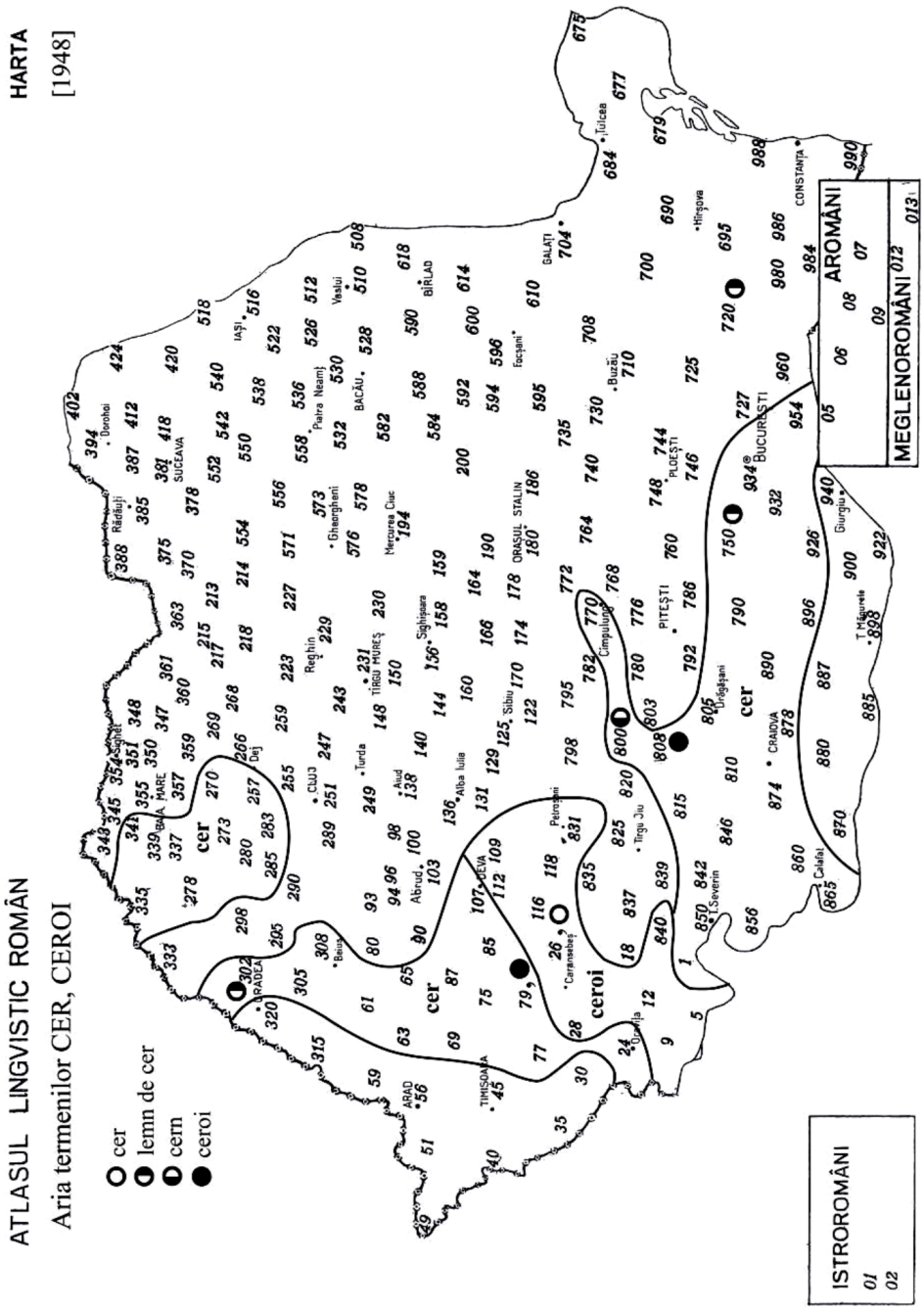

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 7. Răspândirea termenilor GÂRNIȚĂ, GÂRNEAȚĂ (după ALR I, [1948])

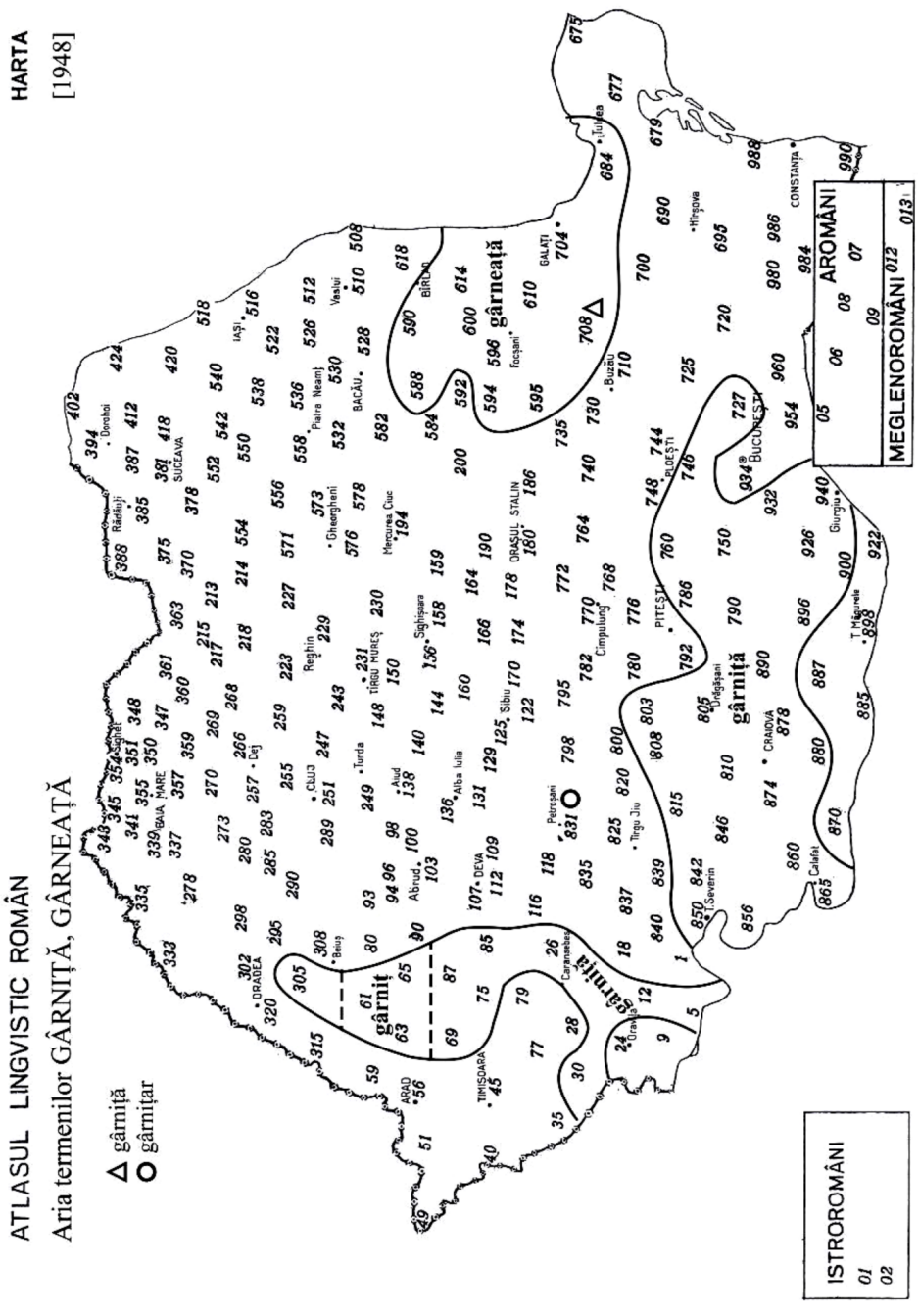

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 8. Arealul laricei (după *Dendrologie* 1979)

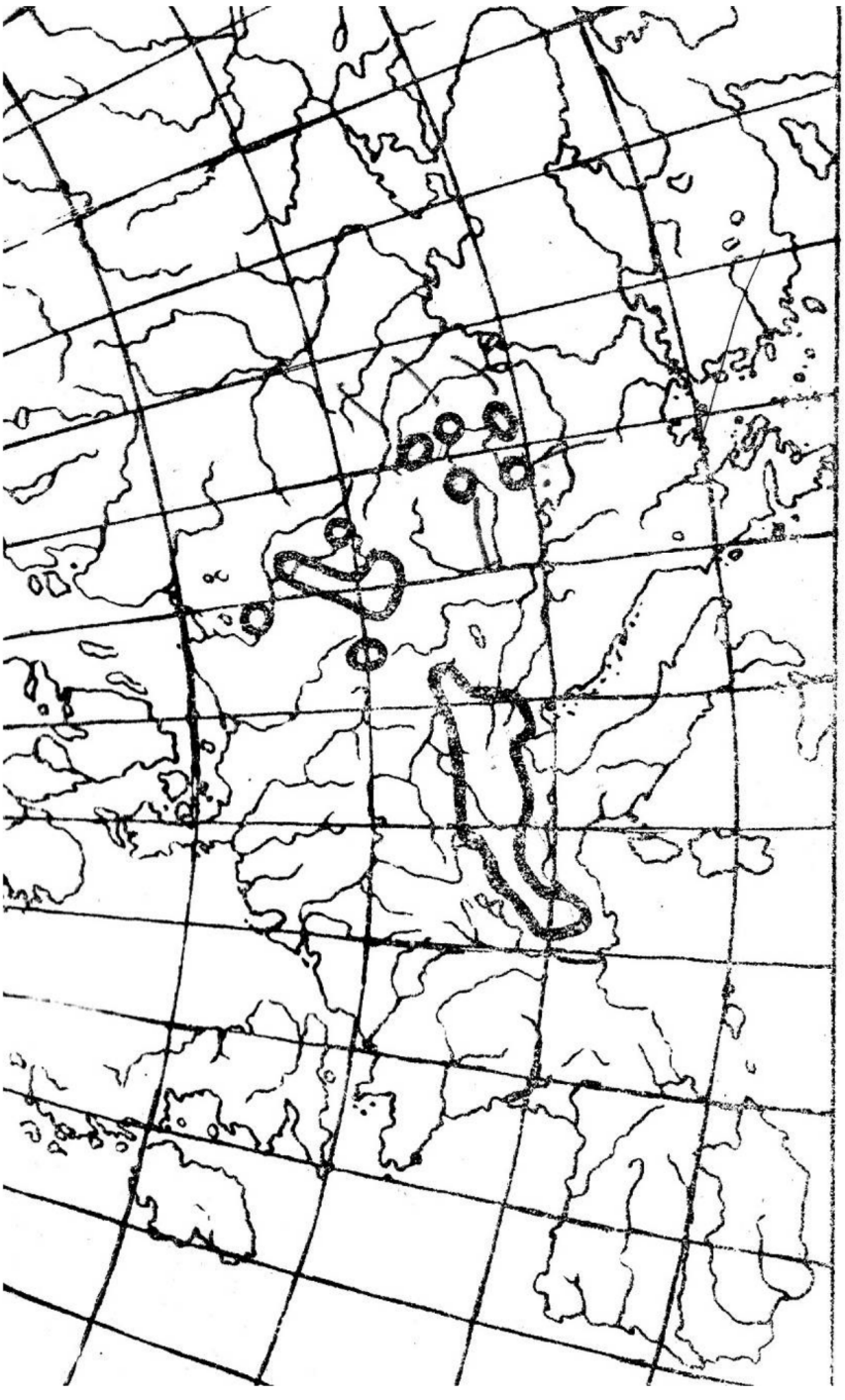

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 9. Arealul jneapănului (după *Dendrologie* 1979)

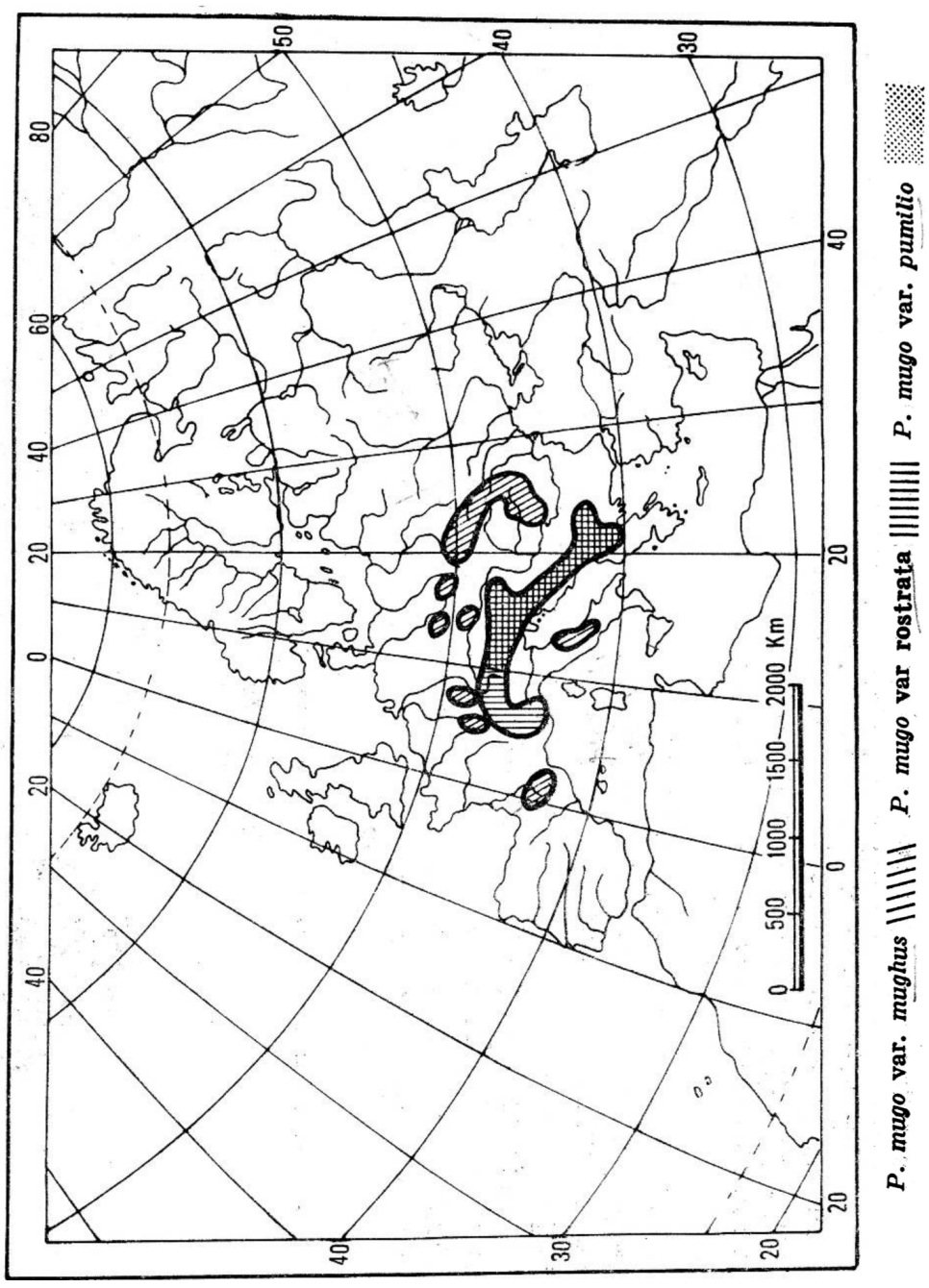

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 427. Termeni pentru CER (după ALR II, s.n., vol. II)

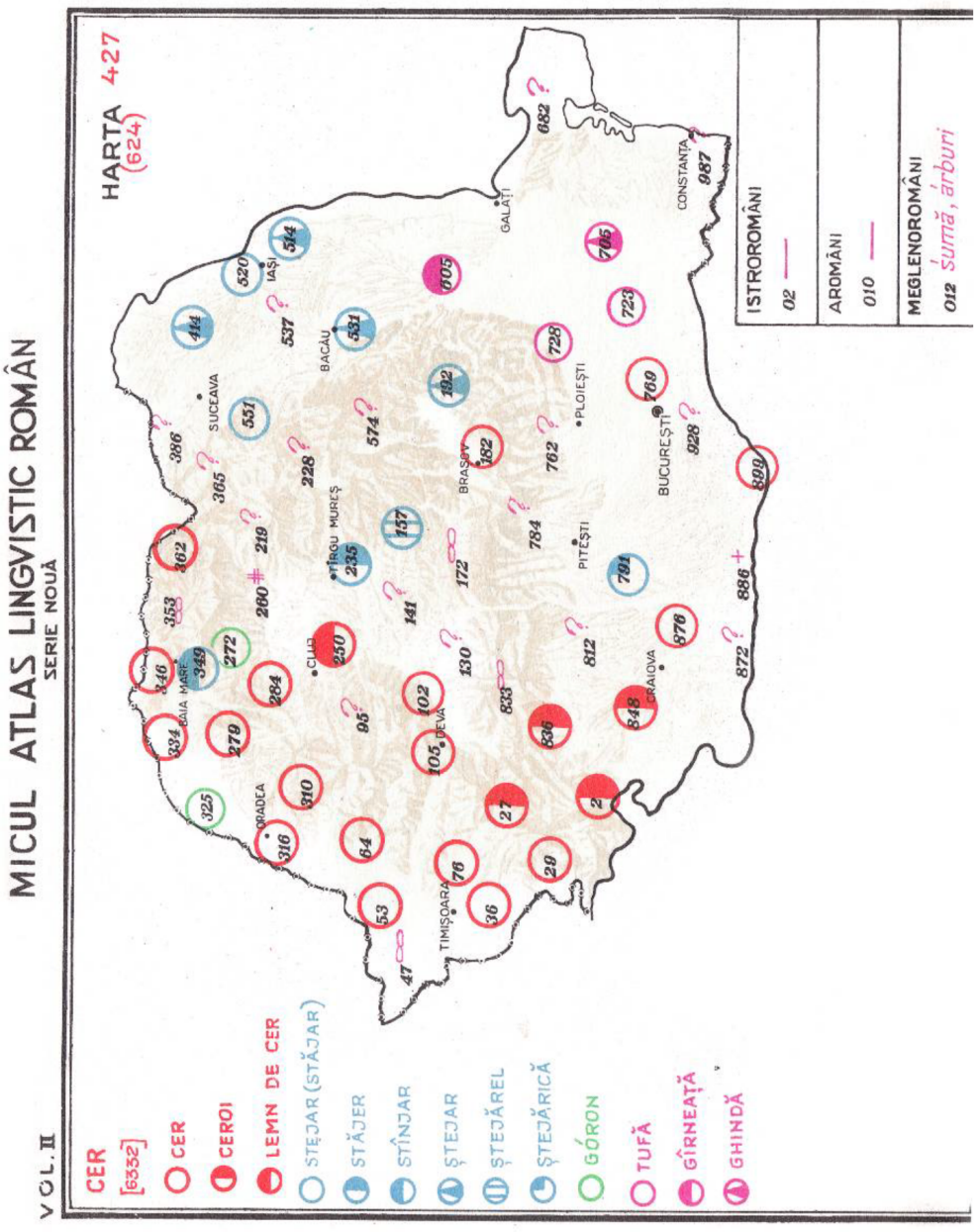

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 428. Termeni pentru GÂRNIȚĂ (după ALR II, s.n., vol. II)

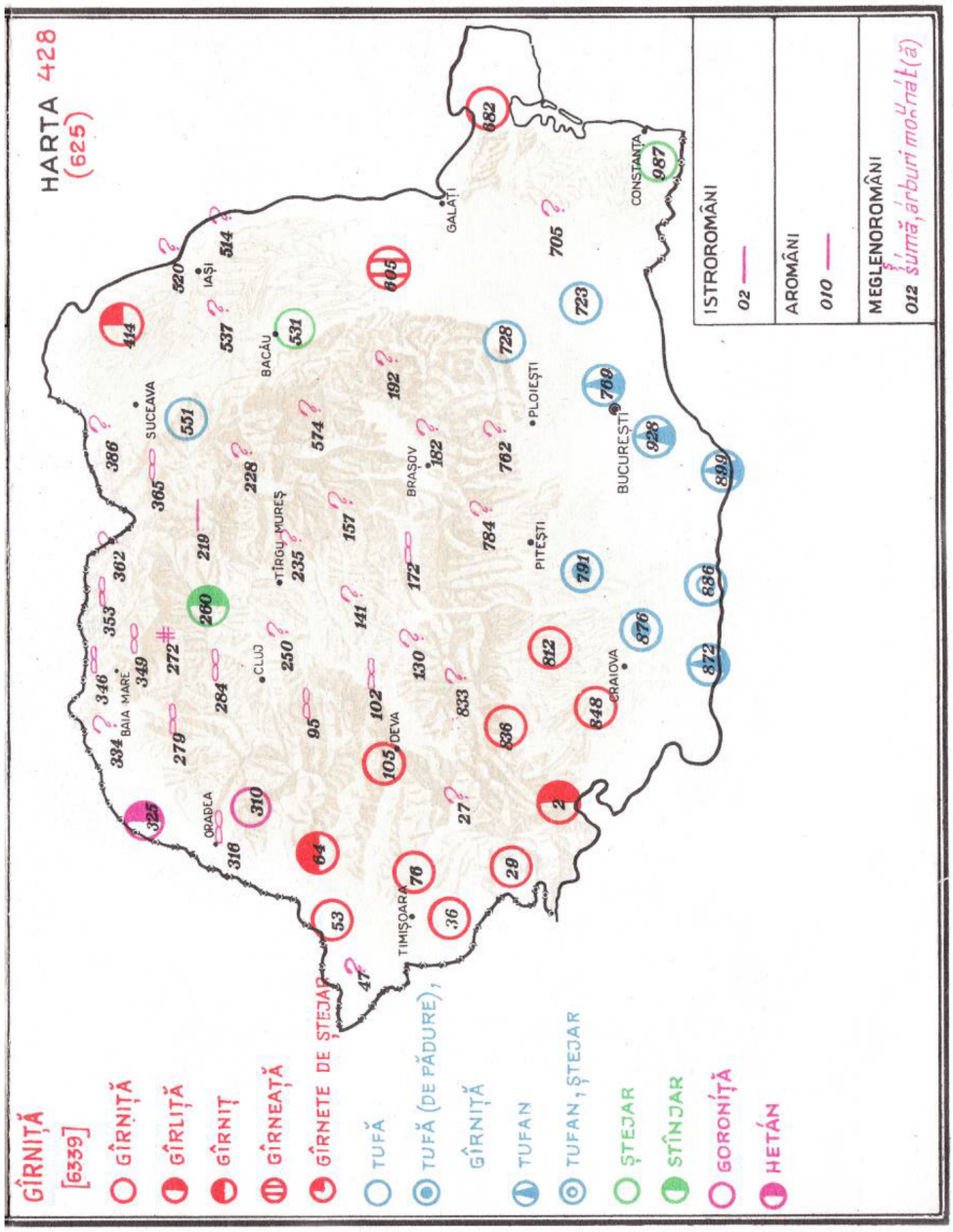

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 426. Termeni pentru ZADĂ (după ALR II, s.n., vol. II)

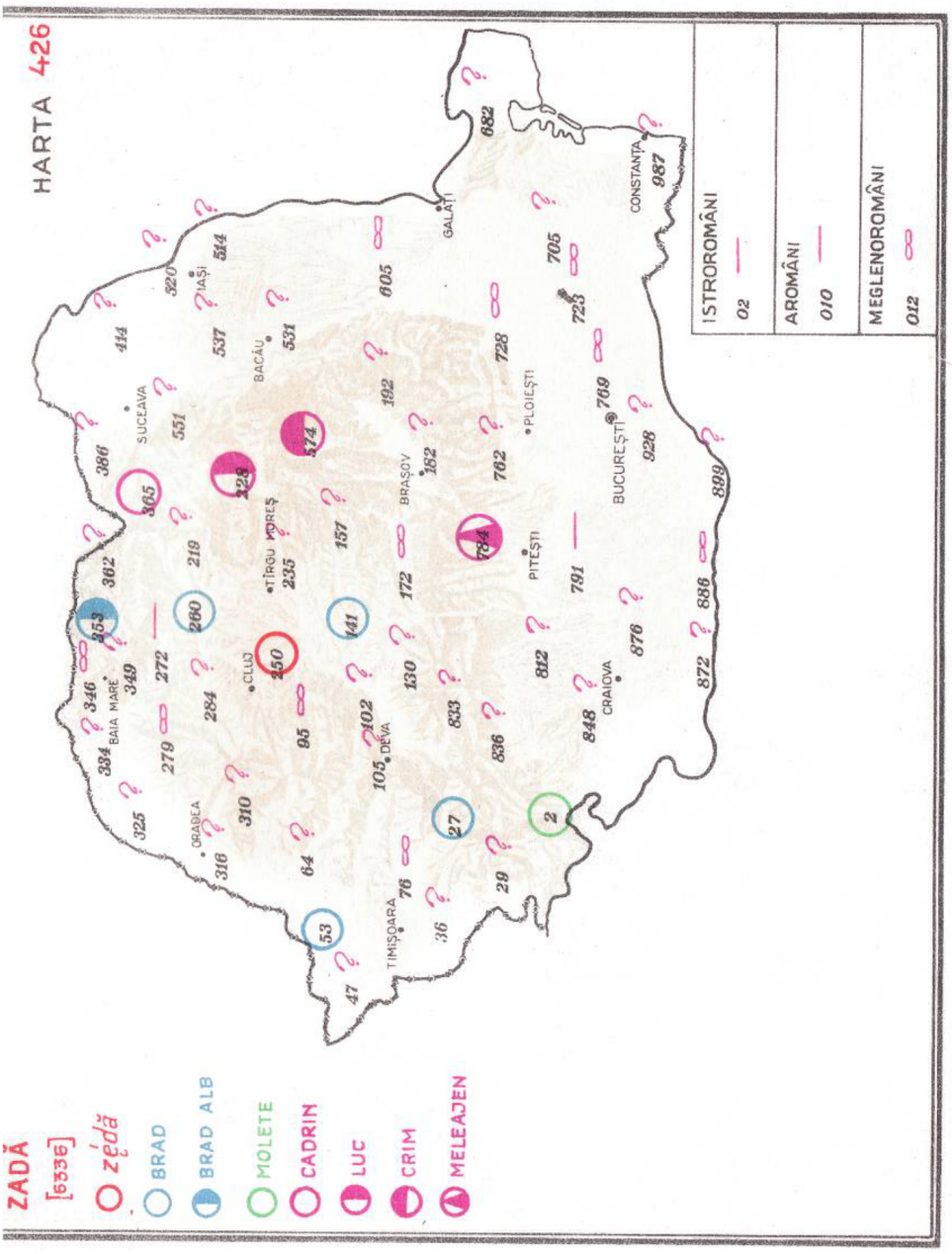

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)

Harta 433. Termeni pentru JEPI (după ALR II, s.n., vol. II)

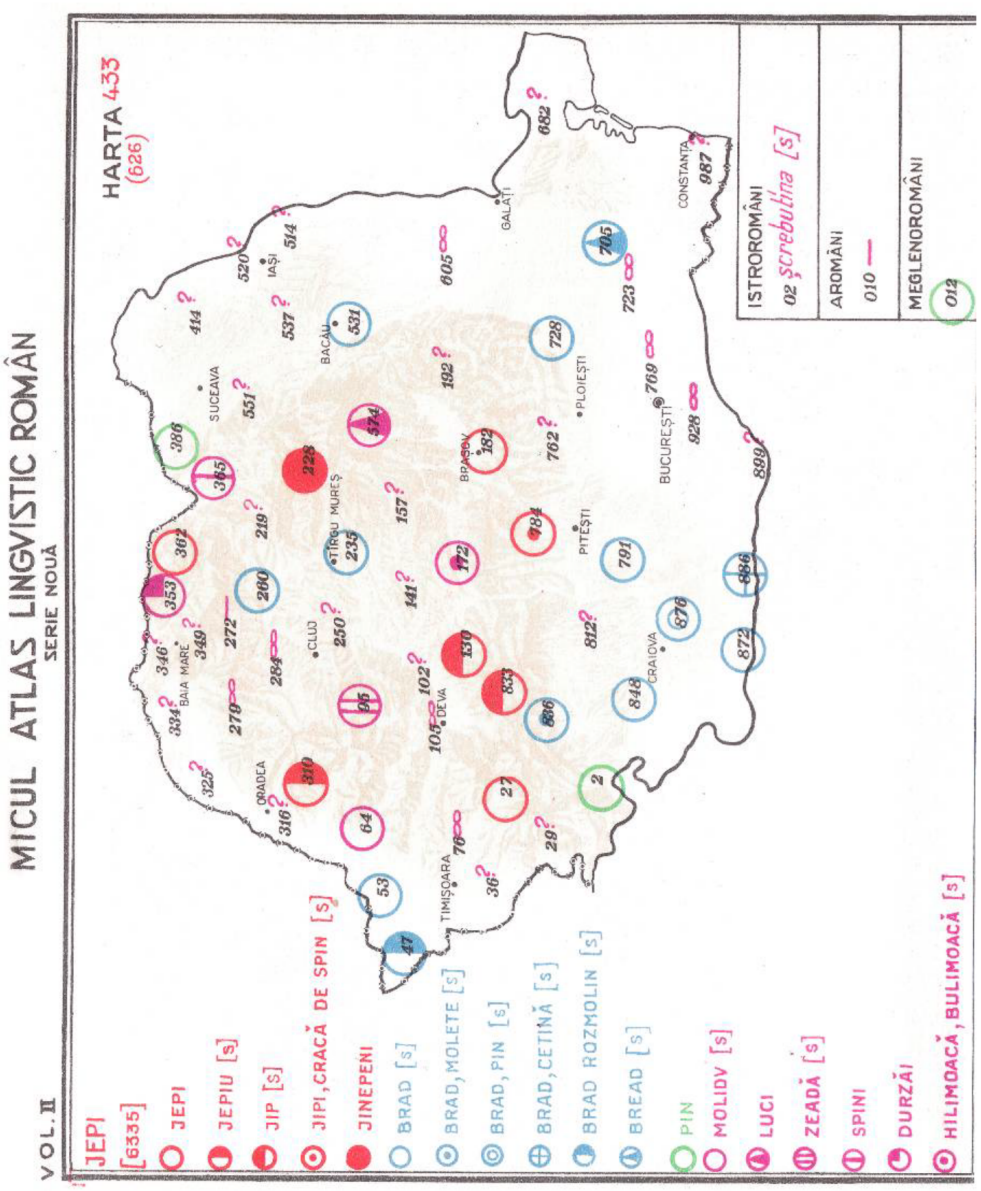

BDD-A22924 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:10:58 UTC)